

«έγγεουσιν ὑγρόν τι, ἅμα δὲ ἀποθίτουσι καὶ τὰ ὡά των». (Τὸ παιδί περιμένει : ἅμα ἀποθίτουσιν τὰ ὡά των, τί κάνουν ὕστερα ;)

«χρησιμεύει πρὸς ἀφήν πυρός».

«τὰ ὡά αὐτοῦ εἶναι μεγάλα ὡς πίσα». (Τὸ παιδί σκέπτεται πὼς ἤθελε ἴσως νὰ πῆ μαύρα ὡς πίσα).

«τοῦ 4/5 δὲ σχηματισθέντος ἐκ τῆς μονάδος, ληφθέντος τοῦ πέμπτου αὐτῆς τετράκις...»

«Δεδομένων δύο συμμιγῶν, ὧν ὁ ἕτερος (π. χ. ὁ β') εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ ἑτέρου (τοῦ α'), πρὸς εὔρεσιν τῆς τιμῆς τῆς ἀντιστοιχοῦσης εἰς τὴν μονάδα οἷας, δῆποτε ὑποδιαίρεσως τοῦ ἑτέρου τούτου (τοῦ α'), διαιρούμεν τὸν συμμιγῆ (β'), ὅστις εἶναι ἡ τιμὴ τοῦ ἑτέρου α'), διὰ τοῦ ἑτέρου τούτου (α')...».

«Ὅλα αὐτὰ τὰ διχράντια εἶναι ἀπὸ διδακτικὰ βιβλία ἐγκεκριμένα καὶ ὕστερα μιλοῦμε —συγγνώμη γιὰ τίς βκρίες ἐκφράσεις — μιλοῦμε γιὰ παιδαγωγική ! Κωρίς νὰ εἶναι κινεῖς παιδαγωγός, καταλαβαίνει ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπαρῆ ἀγωγή παιδιῶν μὲ γλῶσσα ἀμίλητη. Καὶ καταλαβαίνει ἀκόμη, ὅτι τὸ παιδί σπουδάζει ἀριθμητική γιὰ νὰ μάθῃ ἀριθμητική, σπουδάζει ἱστορία γιὰ νὰ μάθῃ ἱστορία, καὶ ὅτι τὸ καθένα ἀπ' τὰ μαθήματα ἔχει δικό του σκοπὸ, καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸ ἡ παιδαγωγική νὰ παραγγέλλῃ νὰ μεταχειρίζομαστε τὰ διχρονα μαθήματα ὡς ὄργανα γιὰ νὰ διδάξουμε γλῶσσα.

Πάσχουμε κ' ἐδῶ ἀπὸ περίσσεια σοφίας καὶ ἀπὸ ἔλλειψη παρατηρητικῆς. Εἴμαστε ἀπορροφημένοι ἀπὸ ἓνα κατὰ συνθήκη ἰδανικόν, πού μᾶς ἐμποδίζει νὰ βλέπουμε κάτι πολὺ ἀπλᾶ καὶ φανερὸ πρᾶγμα.

Οἱ εὐρωπαῖοι σοφοὶ πού μᾶς μεταδίδουν τὰ φῶτα τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης δὲν κἄθησαν βέβαια νὰ ἐξετάσουν τὴ δική μας τὴν περίπτωσιν γιὰ νὰ μᾶς δώσουν τίς ἀνάλογες παραγγέλεις. Προϋποθέτουν πάντοτε οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἓνας πού σπουδάζει μιὰ ἐπιστήμη, ὅταν θὰ πᾶ, νὰ τὴν ἐφαρμόσῃ, θὰ κυττάξῃ πρῶτα νὰ ἴδῃ τί συμβαίνει τριγύρω του. Ἀλλὰ εμεῖς δὲ βλέπουμε. Μᾶς ἔχει ζαλίσει ἡ φλόγα τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ πείσαμε ἀπάνω ὅσιν πεταλοῦδες καὶ καιγόμαστε.

Ἀκούεται καμμιὰ φορὰ καὶ τούτῃ ἡ γνώμη : Τὸ καλύτερον εἶναι νὰ ἀφήσωμεν τὴν γλῶσσαν νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν φυσικὴν τῆς ἐξέλιξιν, νὰ μὴ τὴν σύρωμεν οὔτε πρὸς τὸ ἓν μέρος οὔτε πρὸς τὸ ἕτερον. Ὁμορφὴ γνώμη. Μονάχα νὰ μὴ λησμονοῦμε ὅτι ἂν θὰ τὴν ἐφαρμόσωμε, ἡ πρώτη μας δουλιὰ θὰ εἶναι νὰ κλείσωμε τὰ σχολεῖα. Γιατί ὁ πόλεμος πού γίνεται

ἐκεῖμέσα ἐναντίον κάθε ζωντανοῦ γλωσσικοῦ στοιχείου δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ λέγεται ἐξέλιξις φυσική. Ἄκαμάτης στὴ γλῶσσα τοῦ ἔθνους σημαίνει ἐμπέλιξις στὴν «φυσικὴν ἐξέλιξιν» τοῦ σχολεῖου ἀκάματος σημαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Ἄμα θὰ πῆ ἅμα στὸ σχολεῖο θὰ πῆ συγχρόνως.

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΛΙΣΑΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ

ΜΙΑ ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Μακριά, μέσα στοῦ μέλλοντος τὴν ἄφραση τρεχάλα, βλέπω κεφάλι φαλακρὸ κάποιου σοφοῦ σκυμμένου. Μπρὸς, τὸ παιδί του σαρταρᾶ, μουγκρίζει μέσα στὸ αἶμα, κ' ἐκείνος, ἀδιάφορος, σκίζει μυαλό καὶ νεῦρα.

— Δὲν εἶναι κρέμα ; τὸν ρωτᾷ. — Γιατί ; Γιὰ μιὰν ἀλήθεια, λίγων κντάρων συντροφιά πού θὰ χωρίσῃ ὁ χάρος γιατί νὰ μὴ χωρίσω ἐγώ ; — Κι ἂν σοῦ ξεφύγῃ ἡ ἀλήθεια ; — Θὰ πῶ πὼς εἶναι πείραμα πού μοῦ κοσίζει ἴργο.

Α. ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΣ

ΣΤΟΝ ΑΥΛΟΓΥΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

— Γιὰ ἓνα λιανοτράγουδο.

— Δεξικὰ ὄλοι τους !

Καλοκαιρινὸ ἡλιοβασιλεμα, ἀπανεμιὰ. Τὸ πολεμικὸ καρδί, τὸ ἱστορικὸ μας μπρίκι, πού δὲν τοῦ λερώθηκε ποτὲ ἡ καθάρια κουβέρτα ἀπὸ σκόνη καρβούνων, μὴδὲ τοῦ μόλεψε τὸν ποιητικὸν ἀέρα ἡ σεντίνα τῆς μηχανῆς, ἀπκλισάλευε ἀραγμένο στὸ Φάληρο, ἀρρόδο. Ὅλη μέρα εἶχε ἀλωνίσει τὸ πέλαγο μὲ ναυτεῖς τῆς Ὀμηρικῆς Μοίρας. γιὰ νὰ κάνουν κι αὐτοὶ γυμνάσια ἀρμένων, καὶ τώρα, μετὰ τὸ δεῖπνο, καρδί καὶ πλήρωμα ἀνέσαιναν ξεκούραστα. Ἄξαφνα ἀλάλαξε τὸ καμπόνι· εἶχε προστάξει ὁ ἀξιωματικὸς, καὶ βῆρσε ἀδιασκέδαστη. Ἐβγινε ὁ κύκλος στὴ στιγμὴ γύρω στὸν τραγουδιστὴ τοῦ καρβιῶ, τὸν καλλίφωνο εὐτυχιούχο (ἔτσι τὰ κατὰφερε ἡ δασκαλικὴ σοφία νὰ λήθῃ τὸ κτυκὸ τὸν «ευτυχιστοῦ» της), κι αὐτὸς, ἀκουμπώντας στὴν ἀρμαδούρα τοῦ τουρκέττου, ἔρχισε τὰ λιανοτράγουδα. Ἐλεγε πρῶτος τὸ τραγούδι, καὶ τὸ ξαναλέγανε οἱ ἄλλοι μὲ βροντερὴ πολυφωνία. Ἦρθε καὶ ἡ σειρά νὰ πῆ τὰ γαπημένο του :

«Θέλω νὰ σὲ ζωγραφίσω στῆς μαίστρας τὸ πηνό, νὰ σὲ κάνω μετζαρόλι, γιὰ νὰ μὴ σὲ λησμονῶ».

Τὸ τραγούδησαν κ' οἱ ἄλλοι, αὐτὸς ὅμως ἤθελε νὰ τὸ ξαναπῆ· καὶ γιὰ νὰ μὴν τὸ βαρεθοῦνε τὰ παιδιὰ πού θὰ τᾶκουγαν καὶ δεῦτερη φορὰ, ἔκανε μιὰ μικρὴ ἀλλαγὴ· ἔβαλε τὸ αμετζαρόλι καὶ τραγούδησε πὼς θὰ κἄνῃ σκοντραφλόκκο τὴν ἀγαπημένη του, γιὰ νὰ μὴν τὴ λησμονήσῃ. Γέλασαν οἱ ἄλλοι, τοὺς ἔρρεσε ἡ ἀλλαγὴ, τὸ βρήκε κι αὐτὸς παιγνίδι, καὶ δὸς του δέκα, δώδεκα φορὲς τὸ ἴδιο τραγούδι μὲ καινούρια ἀλλαγὴ· τὴν ἔκαμε καὶ σταντζαβέλα τὴν ἀγαπημένη του, καὶ βελαστράλι, τουρκεττίνα, παροκέττο, σακκολέδα, κοντραμπράτσο, μαντιζέλο, βαρδακάντζα, βαρδακίνα, σακκοράφα καὶ ληγαδούρα ἀκόμα. Ἄμα τοῦ κατίθηκε ὅμως νὰ τὴν πῆ καὶ «ποδεῶνα» — εἶχανε ζαλιστῆ τοῦ κακομοίρη ταυτιά νάκουνε δλημερὲς σὲ κάθε βόλτα τὸ πρόσταγμα «ποδεῶνας ἔπαρον !» — τὸν κπελλῶσαν οἱ ἄλλοι γιὰ τὴν ἑλληνικούρα του. Ἄιντε βρέ !

Λαχτάριζα νὰ μπῶ κ' ἐγὼ στὴν ἀδιασκέδαστη νὰ πάω σιμὰ στὸν τραγουδιστὴ, νὰ τοῦ σφυρίξω κ, ἄλλες ἀλλαγὲς πού ἔβλεπα γύρω μου, ὅπου κι ἂν ἔπεφτε τὸ μάτι μου στὸ καρδί. Μὰ ἔλα πού δὲ μ' ἄφηνε ἡ πειθαρχία, ὁ μικρὸς βαθμὸς πού εἶχα κ' ἐγὼ τότε στὸ ναυτικὸ καὶ μὲ κρατοῦσε δεμένο σὺν τὸ μουλάρι, μὴν τύχη κι ἀνκατωθῶ οὔτε μὲ τᾶλογα, τοὺς ἀξιωματικούς, οὔτε μὲ τὰ γαϊδούρια, τοὺς ναυτεῖς . . .

Τὶ νόστιμες ὅμως ἀλλαγὲς καὶ ποικιλίες ἀπὸ παροζύτονα τετρασύλλαβα πού χωροῦτε ἀκόμα ὁ στίχος, ὅλες παρμένες ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ καρβιῶ, τὴ ζωὴ πού θρέφει καὶ μεγαλώνει καὶ δυναμώνει τόσον λόσμο, ἀπ' ἕκρη σ' ἕκρη τῆς Ρωμισσῆς !

Ἀρχίζεις ἀπ' τὰ παννιὰ καὶ βρίσκεις τὸ σταυρογάζι, τὸ σαμαντάλι, τὴν ἀμορόζα, τὴ μπκσογάμπικα, τὴν καρβουιέρα, τὴν κουρτελάτσα, τὴ σκουπαμάρα. Τραβᾶς στὴν ἀρματωιὰ μὲ τὸ παραξάρτι, τὸ παταράτσο, τὸ φιλαδούρι, τὸ σκουλαρίκι, τὸ βαρδαφόγο, τὸ μπατικουῦλλο, τὸν πασσαδούρο, τὴν βαρδαβέλα, τὴν μπουταφόρα, τὴν καντηλίτσα, τὴν περακμπούνα, τὸν καπουτσῖνο, τὸ μαραρούντι, τὸ παντερόλι. Πιάνεσαι ἀπὸ τᾶλμπουρα, μὲ τὸ κολομπῖρι, τὸν τεσταμούρο, τὸ ἀλμπορέττο, τὸ κιορμπκστοῦνι. Πᾶς νὰ φουντάρῃς ἢ νὰ σιλπάρῃς κι ἀκούς τὸ ἀργανέλλο, τὸ μανουβέλλο, τὴν μαναβέλλα, τὴν καστανιόλα, τὸν καβοσύρτη, τὸν πεσαδούρο, τὴν μαρβίλια, τὸ παλαμάρι. Γυρίζεις στὰ σερνάμενα καὶ δένεις τὴν σλαμαστρά, τὴν πορτογέζκ, τὴν μπαρμπαρέσα. Κατεβαίνεις στὴν σκμπκχβία, καὶ βλέπεις

Κατινούλα, πού ποτὲ σου δὲν μπορούσες νὰ μαντέψῃς ἀπαρχῆς πὼς θὰ πάρῃ τὸ ταδε φέριμό σου ἢ τὸν τάδε σου λόγο. Τὰ ἤξερε καὶ βέβαια, καθήμενὰ νὰ τἀναμελετοῦσε, τἀνιστοροῦσε μὲ τὸ νῦ της, τὰ χάραζε στὸ μυαλό της καὶ ὅσιν εἰκόνες, ὅσιν κἀδρα χρωμοζῶνταν τἀναπερνοῦσε ὡς καὶ τὴ νύχτα στὰ ὄνειρά της, ὅσα ἔκανε γι' ἀφτῆ, ὅσα ζακλουθοῦσε νὰ κἄνῃ ὁ Ἄντρεας. Μὰ τὸ πρῶτο πρῶτο της αἰσθημα, ἓνα βαθί, ἀκατανίκητο σαστισμα ἔχχανε. Πὼς εἶναι δυνατὸ, ἓνας τέτοιος καὶ τόσος ἀφέντης νὰ φροντίζῃ ἔτσι γιὰ ἓνα φτωχόπαιδο, γιὰ ἓνα ὄντο παραιτημένο, γιὰ ἓνα ὄρφανόν, πού περπατοῦσε στοὺς δρόμους τῆς Κερμαρίας μὲ τὰ κουρέλλια ; Ὑστερὶς ἀπὸ τὸ σαστισμα ἢ καὶ συντροφικὰ, ὁ θυμὸς. Θύμωνε μὲ τὸν ἀφέντη, κι ἀλήθεια πολλές φορὲς ἀνυπομονοῦσε ἡ Κατινούλα, ἔλεγε νὰ τὴν ἀφήσουνε μόνη, νὰ τρώῃ στᾶκκουμπιστήρι, νὰ μὴν ἀνεβαίνῃ ὁ Κύριος στὴν κἄμερή της κάθε στιγμὴ, νὰ μὴν ἔρχεται στὰ θερμόμετρημα, νὰ μὴν τὴν βασανίζουσε, κ' ἔκλαιγε, συχνὰ τὴν πιάνανε καὶ τὰ νέβρα της. Γιατί τᾶχα ; Γιατί νρεπότανε μήπως καὶ ὁ Κύριος, ὁ λατρεμένος της, ξεπέσῃ, μήπως δὲν τοῦ ἀπομείνῃ καιρὸς νὰ ἐργαστῆ, τώρα πού ἀνάξια τοῦ βᾶγκου του καὶ τῆς μεγάλης του τῆς δουλειᾶς, καταντῶ-

σε νοσοκόμος μιᾶς τιποτένιας δούλας. Θύμωνε λοιπὸ καὶ χολόσκανε ἀπὸ τὴν περίσσεια τῆς τῆ μετροφορῶν τῆ γλυκειᾶ, ἐπειδὴ τὸ φυσικὸ της τὸ ζωνρὸ τὴν πῆγαινε συχνὰ στὴν ἀντίθετη ἄκρη ἀπὸ ταπεινὴ κόντρε νὰ φανῆ ἀφτάδισσα καὶ κάποτε ἀπὸ σέβας μᾶλλονε τὸν Ἄντρεα. Συναῖμα τὸν φοβότανε κ' ἔτρεμε τὴν ματιὰ του, μὴν τύχη κι ἀφτῆ, ἓνα παλιοκρίτσι, ἓνα σκουπίδι, μιὰ Κερμαριώτισσα, πᾶη καὶ δυσανεστῆσῃ ἓναν Ἄντρεα. Ὁ φόβος πᾶλε κι ὁ θυμὸς, ἀκόμη κ' ἡ σαστισμάρα, γεννοῦσανε ἄλλο αἰσθημα στὴν ψυχὴ της, τὴν περιφάνεια. Καμάρωνε ἡ Κατινούλα, καμάρωνε πού ἔκαμε γικτρὸ τὸν ἀφέντη τὸν ἴδιο, καμάρωνε πού μ' ὄλους τοὺς θυμοὺς της, μὲ τᾶχαμνὸ της τὸ φέριμο — ἐπειδὴ ἔτσι τᾶβλεπε ἡ ἀθῶκ ἡ κοπέλλα, ὅσιν πολὺ σκούρα, τὰ παραμικρὰ της τὰ ψεγάδκια ἢ τὰ ψεγάδια τῆς ἀξῆστας· καμάρωνε κωμικὰ κι ἀποροῦσε πὼς δὲν τὴν ἐδιῶχνε, πὼς δὲν τὴν πετοῦσε ὅζω' καμάρωνε κάπως ἀσύνειδὰ της καὶ τὸ φόβο της, καμάρωνε πού ἔτρεμε — ἄδικα, ἐνοεῖται! — τὸν Ἄντρεα. Τῆς ἔρριζε νὰ μὴν εἶναι τίποτα μπροστὰ του. Καὶ τόντις, ἂν τὸ καλοζετασοῦμε, θὰ δοῦμε πὼς καμάρωνε τῆς ἡ Κατινούλα, τὸ κάτω κάτω, καμάρωνε πάντα της κι ἀποκλειστικὰ τὸν Ἄντρεα. Περιφάνεια δική της

δὲν εἶχε· εἶχε μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸν Κύριο. Μὰ ἡ περιφάνεια ἐκείνη δὲ βστοῦσε ἀπὸ τὸ συνηθισμένο, πρῶστοχο κ' ἐγωῖστικο φιλότιμο· πῆγαζε ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς βαθιά. Ἦξερε ἡ Κατινούλα. Ἦξερε τί τοῦ εἶτανε τοῦ Ἄντρεα ἢ Ὅλια. Ὅλια, ὅλα τὰ ἤξερε, τὸ πὼς ζοῦσε ἀδιάκοπα μὲ τὴν ἰβεργέτρα της, μὲ τὴν Κυρία, τὸ πὼς τῆς κουβέντιαζε στὸ ἐργαστήρι, τὸ πὼς τῆς καθιέρωνε κάθε του λογισμοῦ. Γλήγορα μάλιστα πῆρε ὑποψία πὼς γιὰ τὸνομα τοῦ ἀγγέλου της, μὲ τόση δύναμη, μὲ τόση θέληση, πολεμοῦσε νὰ τὴ σώσῃ. Ὅταν ἦρθανε στὸ Χαμονοκόρφι καὶ τὴν πῆγε ὡς τὴ λέρρη, ὅπου ἀνεξαιρέτα πῆγαινε μοναχὸς του, κατὰλαβε ἡ Κατινούλα πὼς γιὰ χατίρι της, γιὰ τὸ καλὸ της, κατίθηκε μαζί της τὸν ἀκριβὸ, τὸν ἱερό του τὸ δρόμο, ἔτσι κάτι νὰ μυρίσῃ κι ἀφτῆ, κάτι νὰπολάψῃ, κάτι νὰγγίξῃ ἀπὸ τὴν ὀνειρόπλαστῆ του παρουσία τῆς Ὀλιας, ἀπὸ τὴ θύμησή της. Στὴ στιγμὴ, δὲν εἶπε τίποτα ἢ καμμένη· μὰ τὸ συλλογιότανε κατόπι κ' ἔλιωνε. Δὲν μπορούσε νὰ τὸ πιστέψῃ πὼς σμίγανε ἀδερφικὰ — φαντάσου ! — ἡ ἐνοια τοῦ Ἄντρεα γιὰ τᾶρρωστο δουλικὸ μὲ τὴν λατρεία τῆς Ὀλιας στὴν ψυχὴ του. Ποιὸς τὴν πρόσμενε τέτοια τύχη ; Δὲν εἶναι νὰ περριφανεφτῆς ; Ἦ νὰ σὲ πνίξουσε ἀπὸ τὴ συγκίνηση